

1. ΤΑ ΒΑΘΥΤΕΡΑ ΚΑΙ ΜΑΚΡΥΤΕΡΑ ΣΠΗΛΑΙΑ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ*
2. ΤΑ ΒΑΘΥΤΕΡΑ ΚΑΙ ΜΑΚΡΥΤΕΡΑ ΣΠΗΛΑΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Από την
ANNA ΠΕΤΡΟΧΕΙΛΟΥ**

Είσαγωγή:

Κατά τη διάρκεια του 8ου Διεθνούς Σπηλαιολογικού Συνεδρίου, που πραγματοποιήθηκε στο BOWLING GREEN του Κεντάκυ, Ην. Πολ. Αμερικής, από 17-24 Ιουλίου 1981, κατατέθηκε από τον υπεύθυνο της "Επιτροπής" επί των βαθύτερων και μακρύτερων σπηλαίων του κόσμου, πίνακας βελτιωμένος και συμπληρωμένος των μέχρι σήμερα γνωστών βαθύτερων και μακρύτερων σπηλαίων του κόσμου, με ελάχιστο βάθος 915 μέτρα και ελάχιστο μήκος 40.000 μέτρα.

Ως εκπρόσωπος της Ελλάδας και της Ελληνικής Σπηλαιολογικής Εταιρείας, ζήτησα και μου παραχωρήθηκε αντίγραφο του πίνακα.

Θεωρώ υποχρέωσή μου να ανακοινώσω αυτόν τον πίνακα στο 1ο Πανελλήνιο Σπηλαιολογικό Συμπόσιο, που οργανώνει η Ε.Σ.Ε. από 11-13 Δεκεμβρίου 1981, για την ενημέρωση των μελών της.

Η Ελλάδα είναι η πρώτη χώρα του κόσμου σε αριθμό σπηλαίων (7000) αλλά δεν διαθέτει σπήλαια με όμοια βάθη και μήκη, που διαθέτουν άλλες χώρες.

Όμως, θεωρώ επίσης υποχρέωσή μου, να καταθέσω συμπληρωμένο και βελτιωμένο πίνακα των βαθύτερων και μακρύτερων, μέχρι σήμερα γνωστών Ελληνικών σπηλαίων, με ελάχιστο βάθος 70 μ. και ελάχιστο μήκος 500 μέτρα, για τον ίδιο σκοπό.

---

* Les plus profondes et les plus longues Grottes du Monde

Les plus profondes et les plus longues Grottes de la Grèce.

** PETROCHILOU, AN. Constantinoupolis 35, N.Smirni, Athens, Greece.

I. ΤΑ ΒΑΘΥΤΕΡΑ ΚΑΙ ΜΑΚΡΥΤΕΡΑ ΣΠΗΛΑΙΑ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

1. Τά 20 βαθύτερα βάραθρα του κόσμου

ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΣΠΗΛΑΙΟΥ	Χ Ω Ρ Α	ΒΑΘΟΣ (σέ μέτρα)
1. Réseau du Foillis	Γαλλία	1.455 m
2. Réseau de la Pierre Saint-Martin	Γαλλία- Ίσπανία	1.321 m
3. Systema Huautla	Μεξικό	1.250 m
4. Sneznaja	Ρωσία	1.200 m
5. Gouffre Berger	Γαλλία	1.198 m
6. Sima bu 56	Ίσπανία	1.192 m
7. Systeme Badalona	Ίσπανία	1.105 m
8. Schneeloch	Αύστρία	1.101 m
9. Sima G.E.S.M.	Ίσπανία	1.098 m
10. Lamprechtsofen	Αύστρία	1.024 m
11. Réseau de la Coume di Ouarnede	Γαλλία	1.018 m
12. Chourum des Aiguilles	Γαλλία	980 m
13. Kievskaja	Ρωσία	964 m
14. Antro di Corchia	Ίταλία	950 m
15. Gouffre touva de Liet	Γαλλία	930 m
16. Nita Hanta	Μεξικό	927 m
17. Gouffre du Cambou de Liard	Γαλλία	926 m
18. Grotta di Monte Cucco	Ίταλία	922 m
19. Abisso Michele-Gortani	Ίταλία	920 m
20. Berger-Platteneck-Bierloch-system	Αύστρία	915 m

2. Τά 20 μακρύτερα Σπήλαια του κόσμου

ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΣΠΗΛΑΙΟΥ	ΧΩΡΑ	ΜΗΚΟΣ (σε μέτρα)
1. Flint-Mammoth Cave System	Η.Π.Α.	361.620 m
2. Oprimisticeskaja	Ρωσσία	142.400 m
3. Höllloch	Έλβετία	142.100 m
4. Jewel Cave	Η.Π.Α.	107.198 m
5. Ozernaja	Ρωσσία	104.000 m
6. Sistema de ojo Guarena	Ίσπανία	67.000 m
7. Frars Hole Cave System	Η.Π.Α.	61.629 m
8. Réseau de la Coume di Ouarnède	Γαλλία	59.500 m
9. Organ Cave System	Η.Π.Α.	59.137 m
10. Wind Cave	Η.Π.Α.	56.327 m
11. Easgill Cave System	Μ.Βρετανία	46.300 m
12. Sistema Purificacion	Μεξικό	45.468 m
13. Cumberland Caverns	Η.Π.Α.	45.062 m
14. Crevice Cave	Η.Π.Α.	43.372 m
15. Toohey Ridge Cave System	Η.Π.Α.	42.980 m
16. Eisriesenwelt	Αύστρια	42.000 m
17. Siebenhengstre Höhlen System	Έλβετία	42.000 m
18. Ogoj Ffynnon ddu	Μ.Βρετανία	40.000 m
19. Zoluska	Ρωσσία	40.000 m
20. Réseau de la Pierre Saint-Martin	Γαλλία- Ίσπανία	39.960 m

II. ΤΑ ΒΑΘΥΤΕΡΑ ΚΑΙ ΜΑΚΡΥΤΕΡΑ ΣΠΗΛΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

1. Τά βαθύτερα ἑλληνικά σπήλαια (ἀπό βάθος 70μ.)

ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΣΠΗΛΑΙΟΥ	Χωριό-Τοποθεσία	Νομός	Περιοχή	Βάθος σέ μέτρα
1. Ἔπος	Ὄρος Πίνδος	Ἰωαννίνων	Ἠπειρος	455
2. Προβατίνα	Ὄρος Πίνδος	Ἰωαννίνων	Ἠπειρος	405
3. Τρύπα λυγερῆς	Ὄρος Πίνδος	Ἰωαννίνων	Ἠπειρος	386
4. Μαῦρο Σκιάνδι	Λευκά ὄρη	Χανίων	Κρήτη	360
5. Πρόπαντες	Παλιχώρι Λεωνιδίου	Ἀρκαδίας	Πελ/νήσος	315
6. Ἄγ.Τριάδα	Ὄρος Ἐλικῶνας	Βοιωτίας	Στερεά Ἑλ.	300
7. Τρύπα Νύχης	Ὄρος Πίνδος	Ἰωαννίνων	Ἠπειρος	299
8. Τζανῆ Σπήλιος	Ὀροπέδιο Ὀμαλοῦ	Χανίων	Κρήτη	290
9. Ἄγ.Ματθαῖος	Ματθαῖος	Κέρκυρας	Ἐπτάνησα	250
10. Δρακολύμνης	Ὄρος Πίνδος	Ἰωαννίνων	Ἠπειρος	250
11. Ὀδυσσεά	Ὄρος Πίνδος	Ἰωαννίνων	Ἠπειρος	250
12. Ἐλαιροτόπου	Ὄρος Πίνδος	Ἰωαννίνων	Ἠπειρος	250
13. Βιρές	Ὄρος Πίνδος	Ἰωαννίνων	Ἠπειρος	230
14. Σπηλιάρα	Τσεπέλοβου	Ἰωαννίνων	Ἠπειρος	228
15. Στοιχειωμένη	Ὄρος Ἐρύμανθος	Ἠλείας	Πελ/νησος	220
16. Σκορπιῶν	Λεωνιδίου Κυνουρίας	Ἀρκαδίας	Πελ/νησος	208
17. Νεραϊδότρυπα	Πόρτες Πατρῶν	Ἄχαΐας	Πελ/νησος	200
18. Ἀγκάθι	Χαλκιοπούλων	Αἰτωλ/νίας	Στερεά Ἑλ.	188
19. Φωλιά	Καβάλας	Καβάλας	Μακεδονία	175
20. Δερδεβίτσας	Δερδεβίτσας	Πρέβεζας	Ἠπειρος	160
21. Γκαϊλότρυπα	Ὄρος Πίνδος	Ἰωαννίνων	Ἠπειρος	159
22. Λάπαθο	Ὄρος Πίνδος	Ἰωαννίνων	Ἠπειρος	155
23. Ὀλυσις	Ὄρος Πίνδος	Ἰωαννίνων	Ἠπειρος	152
24. Γκαμήλας	Ὄρος Πίνδος	Ἰωαννίνων	Ἠπειρος	150
25. Ἄγ. Ἡλίας	Ἑλληνίτσα	Ἀρκαδίας	Πελ/νησος	150
26. Πύργος	Ὄρος Ἰμηττός	Ἀττικῆς	Στερεά Ἑλ.	139
27. Οἰδίπους	Ὄρος Πίνδος	Ἰωαννίνων	Ἠπειρος	136
28. Σπηλιάρα	Ἀστρακίου (Ὄρος Ψηλορείτης)	Μολεβιζίου Ἡρακλείου	Κρήτη	135

ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΣΠΗΛΑΙΟΥ	Χωριό-Τοποθεσία	Ν ο μ ό ς	Περιοχή	Βάθος σε μέτρα
29. Ρεπετίνα	Όρος Πίνδος	Ίωαννίνων	Ήπειρος	120
30. Βερζοβά	Τριπόλεως	Άρκαδίας	Πελοπόννησος	120
31. Έφτάστομο	Όρος Παρνασσός	Θωκίδος	Έστερά Έλλάδα	117
32. ΠαρεΏγηση	Όρος Ύμηττός	Άττικής	Έστερά Έλλάδα	115
33. Άνω Βάθειας	Άμάρυνθου	Εύβοιας	Εύβοια	110
34. Τρύπα Γερμανικά	Βουλιαγμένης	Άττικής	Έστερά Έλλάδα	100
35. Τρύπα Άηλιās	Όρος Πίνδος	Ίωαννίνων	Ήπειρος	100
36. Νεβιάστας	Τσεπέλοβου	Ίωαννίνων	Ήπειρος	100
37. Κάριμος	Λιλαίας	Φθιώτιδας	Έστερά Έλλάδα	100
38. Σπηλιάρια Άηγιώργη	Όρος Πίνδος	Ίωαννίνων	Ήπειρος	91
39. Κουδουνότρυπα	Πύλης Τρικάλων	Τρικάλων	Θεσσαλία	90
40. Άηπαληρά	Όρος Πίνδος	Ίωαννίνων	Ήπειρος	86
41. Σαμάρι	Όρος Πίνδος	Ίωαννίνων	Ήπειρος	83
42. Καλογρηά	Όρος Πίνδος	Ίωαννίνων	Ήπειρος	80
43. Βραδέτου	Όρος Πίνδος	Ίωαννίνων	Ήπειρος	80
44. Κυνηγοῦ	Όρος Ψηλορείτης	Χανίων	Κρήτη	78
45. Άγία Έλεούσα	Σάμης	Κεφαλληνίας	Έπτάνησα	75
46. Έρμου	Όρος Ζήρεια	Κορινθίας	Πελοπόννησος	75
47. Ταΐκος λάκιου	Μαράθου	Ήρακλείου	Κρήτη	74
48. Σάρχου	Σάρχου,Μαλεβιζίου	Ήρακλείου	Κρήτη	74
49. Μεγάλο βάραθρο	Άστεριού Ύμηττοῦ	Άττικής	Έστερά Έλλάδα	73
50. Ήρακλέους	Όρχομενοῦ	Βοιωτίας	Έστερά Έλλάδα	70
51. Άλώνια	Όρος Πίνδος	Ίωαννίνων	Ήπειρος	70

2. Τά μακρύτερα Έλληνικά σπήλαια (άπό μήκος 500 μέτρα)

ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΣΠΗΛΑΙΟΥ	Χωριό - Τοποθεσία	Ν ο μ ό ς	Περιοχή	Μήκος (μέτρα διαδρομής)
1. Γλυράδα	Πύργος Δυρού	Λακωνίας	Πελ/νησος	4600
2. Τζανή Σπήλιος-Χώνος	Όμαλός (Λευκά όρη)	Χανίων	Κρήτη	2900
3. Άλιστράτη	Άλιστράτη	Σερρών	Μακεδονία	2500
4. Τών λιμνών	Καστριά Καλαβρύτων	Άχαΐας	Πελ/νησος	2000
5. Άγίου Δημητρίου	Σεληνίτσα	Μεσσηνίας	Πελ/νησος	2000
6. Κύκλωπος Πολυφήμου	Μαρώνεια	Κομοτηνής	Θράκη	1800
7. Περάτος	Πέραμα	Ίωαννίνων	Ήπειρος	1700
8. Κόκκινες Πείρες	Πετράλωνα	Χαλκιδικής	Μακεδονία	1680
9. Μεγάλη Καταβόθρα	Νευροκόπιον	Δράμας	Μακεδονία	760
10. Άγία Τριάδα	Κάρυστος	Εύβοιας	Εύβοια	750
11. Άστυραίου	Άστυράκι Μαλεβιζίου	Ήρωαλείου	Κρήτη	730
12. Όβω Λατσιίδι	Σιτάνο	Λασιθίου	Κρήτη	700
13. Πελεκητά	Ζάκρο Σητείας	Λασιθίου	Κρήτη	700
14. Καταρύγι	Πύργος Δυρού	Λακωνίας	Πελ/νησος	600
15. Καταρύκι	Δρουπίδα	Κυκλάδων	Κύθνος	600
16. Άλεπότρυπα	Πύργος Δυρού	Λακωνίας	Πελ/νησος	600
17. Γκιάλπιδων	Κάρυστος	Εύβοιας	Εύβοια	600
18. Έφταμύλων	Σέρρες	Σερρών	Μακεδονία	600
19. Δραϊότρυπα	Άναβρυτή	Αίτωλοακαρνανίας	Στερεά Έλ.	550
20. Άη Γιώργη-Μπουλασίκη	Κιλκίς	Κιλκίς	Μακεδονία	550
21. Δράκιου	Καστοριά	Καστοριάς	Μακεδονία	546
22. Σφεντόνη	Ζωνιανά	Ρεθύμνου	Κρήτη	530
23. Άγία Έλένη	Ζυγός	Καβάλας	Μακεδονία	500
24. Άγία Σοφία	Μυλοπόταμος	Πειραιά	Κύθηρα	500
25. Μελιδονίου	Μελιδόνη	Ρεθύμνου	Κρήτη	500
26. Άγιογαλουσαινας	Άγιος Γάλας	Χίου	Χίος	500
27. Περιστερί	Μεγαλοχώριο	Πειραιά	Μέθανα	500
28. Άγία Παρασκευή	Σκοτεινό	Ήρωαλείου	Κρήτη	500

Β Ι Β Λ Ι Ο Γ Ρ Α Φ Ι Α

- Worthingtons-Hatherbey, P. 1979.- Expedition to the Tymphe Mountains, Grece. Sheffield Univ. Speleol. Society. Journal V.3, N.1, p.3-31.
- Πετροχείλου, Α. 1976.- "Σπηλαιολογικές έρευνες στη νήσο Κρήτη" ΔΕΛΤΙΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΣΠΗΛΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ (Ε.Σ.Ε.), τ.6-7-8, σ.222-229.
- Dermitzakis, M.-Papadopoulou, N. 1977.- "The Most Important Caves and Potholes of Greece" BULLETIN de la S. Speleologique de Grèce. V. XIV, p.1-15.
- Ίωάννου, Ι. 1976.- "Βάραθρο Πρόπαντες" ΔΕΛΤ.Ε.Σ.Ε., Τ. XIII, τ.6-7-8-, σ.218-219.
- Πετρόχειλος, Ι. 1952.- "Τό Βάραθρο Στοιχειωμένη" ΔΕΛ.Ε.Σ.Ε., Τ. I, τ.5, σ.274-276.
- Ίωάννου, Ι. 1974.- "Βάραθρον Σκορπιών", Προφήτη Ήλία Λεωνιδίου, ΔΕΛ.Ε.Σ.Ε., Τ. XII, τ.6-7, σ.188-195.
- Πετρόχειλος, Ι. 1957.- "Τό Βάραθρον Άγκάθι, άρ.653", ΔΕΛ.Ε.Σ.Ε., Τ. IV, τ.1, σ.16.
- Πετρόχειλος, Ι. 1950.- "Σπηλαιολογικά έρευναί στη Ν.Α. από τό Κακόρρεμα ράχη του Ύμηττου" Μονογραφία, σελ.14.
- Δέλφης, Φ. 1939.- "Τό Έφτάστομο", Περιοδικό "Βουνό", τ.83, σ.64.
- Σαντοριναίος, Ι. 1949.- "Τό Βάραθρο Έφτάστομος Παρνασσού", "Βουνό", τ.80, σ.181.
- Πετρόχειλος, Ι. 1951.- "Τό Έφτάστομο Παρνασσού", ΔΕΛ.Ε.Σ.Ε., Τ. I, τ.1, σ.29-39.
- Πετρόχειλος, Ι. 1955.- "Μεγάλο Βάραθρο Μαυροβουνίου", "Παρεξήγηση", ΔΕΛ.Ε.Σ.Ε., Τ. III, τ.1, σ.49.
- Ίωάννου, Ι. 1975.- "Τρία βάραθρα της περιοχής Άμαρίνθου Εύβοίας" ΔΕΛ.Ε.Σ.Ε., Τ. XIII, τ.4-5, σ.124-127.
- Πετρόχειλος, Ι. 1951.- "Σπηλαιολογικά έρευναί είς Νήσον Κεφαλληνίαν" ΔΕΛ.Ε.Σ.Ε., Τ. I, τ.3, σ.100-129.
- Πετροχείλου, Α. 1968.- "L'abime Agia Eleoussa No 76 à Sami de Cephallonie" ΔΕΛ.Ε.Σ.Ε., Τ. IX, τ.5-8, σ.191-193.
- Πετροχείλου, Α. 1969.- "Τό βάραθρο Άγ. Έλεούσα Σάμης Κεφαλληνίας" ΔΕΛ.Ε.Σ.Ε., Τ. X, τ.1-2, σ.21-25.
- Πετροχείλου, Α. 1972.- "Σπήλαιον Έρμού Κυλλήνης" (Ζήρειας), ΔΕΛ.Ε.Σ.Ε., Τ. XI, τ.5-6, σ.116-123.
- Ίωάννου, Ι. 1976.- "Σπηλαιοβάραθρο "του λάκκου ό Ταύκος", ΔΕΛ.Ε.Σ.Ε., Τ. XIII, τ.6-7-8, σ.229-232.

- Πετρόχειλος, Ι. 1954.- "Η σπηλιά του Σάρχου" "ΠΑΝ", σ.8-10.
- Ζερβουδάκης, Ι. 1963.- "Σπήλαιον Σάρχου", ΔΕΛ.Ε.Σ.Ε, Τ. VII, τ. 2, σ.56-60.
- Πετροχείλου, Α. 1964.- "Σπήλαιον Ἡρακλέους" Ὀρχομενοῦ, ΔΕΛ.Ε.Σ.Ε, Τ. VII, τ. 8, σ.221-225.
- Πετροχείλου, Α. 1972.- "Σπήλαιον Ἡρακλέους ἢ Πέτακα" ΔΕΛ.Ε.Σ.Ε., Τ. X, τ. 3-4, σ.52-57.
- Michaut, B. 1976.- "SPELUNGA" n.4, 1976, p.155-158 (Journal de la Fédération Française de Spéléologie).
- Beau, J.P. 1977.- "Expédition Spéléologique en Crète" MINOTORE 77, (France), p. 1-30.

1. Γ λ υ φ ά δ α Δ υ ρ ο ὺ

- Πετρόχειλος, Ι. (1951): "Σπηλιές στη Μάνη" ΔΕΛΤΙΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΣΠΗΛΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ (Ε.Σ.Ε), Τ. I, τ. 1, σ.5-13, Ἀθήναι.
- Πετρόχειλος, Ι. (1957-58): "Σπηλαιολογικαί ἔρευναι στήν περιοχή Δυροῦ λακωνίας" ΔΕΛΤΙΟ Ε.Σ.Ε., Τ. IV, τ. 4, σ.57-96 καί σ.127-148, Ἀθήναι.
- Petrochilos, I. (1961). "Recherches Hydrogéologiques dans la region de Diros en Laconie" 3m Courges International de Spéléologie Vienne.
- Petrochilou, A. (1963-65). "Le fleure souterrain de Glyphadha en Peloponèse N.25" IV Colloque International de Spéléologie p.62-77. Athènes.
- Πετροχείλου, Α. (1967): "Σπήλαια Δυροῦ Μάνης, Ἀλεπότρυπα, Γλυφάδα". Τουριστικός ὁδηγός.
- Petrochilou, A. (1968). "Le fleure sounterain Glyfada de la baie Duron en Laconie" ΔΕΛΤΙΟΝ Ε.Σ.Ε, Τ. IX, τ. 5-8, σ.149, Ἀθήναι.
- Πετροχείλου, Α. (1971 édit 1981). "The cave Vlychada of Glyfada No25" International Speleological Meeting. Athens. p.38-43.
- Πετροχείλου, Α. (1974): "Υπόγειος ποταμός "Γλυφάδα Δυροῦ" ΔΕΛΤΙΟ Ε.Σ.Ε. Τ. XII, τ. 6-7, σ.211-216, Ἀθήναι.
- Πετροχείλου, Α. (1976): "Διάνοιξις τεχνητῆς ἐξόδου στόν ὑπόγειο ποταμό "Γλυφάδα" Δυροῦ" ΔΕΛΤΙΟ Ε.Σ.Ε. , Τ. XIII, τ. 6.7.8, σ.260-262, Ἀθήναι.
- Dermitzakis. N. (1977). "Vlychada Diros Cave", ΔΕΛΤΙΟ Ε.Σ.Ε., Τ. XIV, σ. 3, Ἀθήναι.

2. Τ ζ α ν ῆ Σ π ῆ λ ι ο ς

- Πετροχείλου, Α. (1976): "Σπηλαιοβάραθρον "Τζανῆ Σπήλιος" ἢ "Χῶνος" ἀρ.2744" ΔΕΛΤΙΟ Ε.Σ.Ε. , Τ. XIII, τ. 6-7-8, σ.222-228.
- Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Θεόφραστος - Τμήμα Γεωλογίας. Α.Π.Θ.

Dermitzakis, M.-Papadopoulou N. (1977). "Care-Pothole "Tzani Spilios"
or "Chonos" Omalos Chania.

3. Άλισταράτη

Seeman, R. (1977). "Unpublishes report on Cave exploration in Serres",
Naturhistorisches Museum, Vien.

Συμεωνίδης, Ν.-Δηλαρά, Γ.- Τσίμπανη, Ε.- Παπαδόπουλου, Γρ.- Κωνσταντακά-
του, Ε. (1977): "Σπήλαιον Άλιστράτης Σερρών" ΔΕΛΤΙΟ Ε.Σ.Ε.
Τ. XIV, τ.1, σ.63-81.

Δερμιτζάκη, Μ., Παπαδοπούλου, Ν.: "Cave Alistrati Serres" ΔΕΛΤΙΟ Ε.Σ.Ε.
Τ. XIV, τ. 1, σ.5-6, Άθήναι.

4. Λιμνών Καστριών

Παρασκευαΐδης, Μ. (1965): "Σπήλαιο με 13 φαντασμαγορικές λίμνες", "Καθη-
μερινή", 19.1.1965.

Παπαναγιώτου, Ι. (1965): "Τό σπήλαιο τών λιμνών Καστριών", "Βουλό" αρ.
240-41, σελ.39-48.

Πάγκαλος, Α. (1965): "Μιά ονειρώδης περιήγηση στό Σπήλαιο τών λιμνών",
Είκονες αρ.487, 19.12.65.

Πετροχείλου, Α. (1967): "Τό Σπήλαιο τών λιμνών" ΔΕΛΤΙΟ Ε.Σ.Ε. Τ. IX,
τ.4, σ.89-100.

Πετροχείλου, Α., Coufalik, Ε. (1968): "Le karst montagneux - Explora-
tion de la grotte ton Limnon" ΔΕΛΤ. Ε.Σ.Ε., Τ. IX, τ.5-8,
σ.194-206.

Petrochilou, A. (1968 edit. 1969): "La Grotte ton Limnon No 3479 Pelopon-
nèse" Άνακοίνωση στό Διεθνές Συμπόσιο "Recherches Méditer-
ranéenes" à Languedoc, France.

Πετροχείλου, Α. (1974): "Λιμνοσπήλαιο τών λιμνών Καστριών Καλαβρύτων"
ΔΕΛΤ. Ε.Σ.Ε., Τ. XII, τ.6-7, σ.217-222, Άθήναι.

Πετροχείλου, Α. (1976): "Πραγματοποιηθείσαι έρευναι ρυπάνσεως Περιοχής
Καστριών Καλαβρύτων, Σπήλαιο τών Λιμνών" ΔΕΛΤ. Ε.Σ.Ε.,
Τ. XIII, τ.6-7-8, σ.188-192, Άθήναι.

Dermitzakis, M., Papadopoulou, N. (1977): "Cave "Limnon" Castria Kala-
vryton" ΔΕΛΤ. Ε.Σ.Ε., τ. XIV, τ.1, σ.2, Άθήναι.

8. Κόκκινες Πέτρες "Πετραλώνων"

- Πετρόχειλος, Ι. (26-5-1959): "Πρόδρομος έκθεσις επί των γενομένων παρατηρήσεων εις τὰ σπήλαια των Πετραλώνων Χαλκιδικῆς" Ἴνστ.Γεωλογίας-Ἐρευνῶν Ὑπεδάφους, Ἀθῆναι.
- Πετρόχειλος, Ι. (22-6-1959): "Τὸ σπήλαιο Πετραλώνων Χαλκιδικῆς" Ἐφημ. "Ἔθνος".
- Πετρόχειλος, Ι. (1959): "Νεκροταφεῖο τῶν Γιγάντων" "Εἰκόνες" αρ.213,20-26-11-1959.
- Πετρόχειλος, Ι. (1960); Ἐπί τῶν γενομένων παρατηρήσεων εις τα σπήλαια τῶν Πετραλώνων Χαλκιδικῆς" ΔΕΑ.Ε.Σ.Ε., Τ. V, τ.5-6, σ.140-154, Ἀθῆναι.
- Κόκκορου, Π.-Κανέλλη, Α. (1960): Decouverte d'une crâme paleolithique dans la peninsule Chalkidique" L'Antropologie, V 64, p.438-486.
- Πετροχείλου, Α. (1962): "Τὸ σπήλαιον Κόκκινων Πετρῶν Πετραλώνων Χαλκιδικῆς" ΔΕΑ.Ε.Σ.Ε., Τ. VII, τ.7-8, σ.1-8, Ἀθῆναι.
- Κανέλλης, Α. (1962): "Ἡ σπηλιά τῶν Πετραλώνων" "Βουνός", ἀρ.227.
- Πετροχείλου, Α. (1963): "Τὸ σπήλαιο τῶν Κόκκινων Πετρῶν" "Ἑλλάδα", ἀρ.5-6, Ἀθῆναι.
- Πετροχείλου, Α. (1964): "Σπήλαιον Κοκκίνων Πετρῶν Πετραλώνων Χαλκιδικῆς" ΔΕΑ.Ε.Σ.Ε., Τ. VII, τ.6, σ.160-167, Ἀθῆναι.
- Sickenberg, O. (1964): Die säugetie fauna der höhle Petralona bei Thessaloniki (vorläufige mitteilung) "Geological and Geophysical Reserch" of Institute for Geology and Subsurface research IX, 1.
- Marinos, G.- Giannoulis, P., Sotiriadis, L. (1965): "Paleoanthropological research in the Petralona cave, Chalkidike. Scientific Year book Physical Faculty, Thessaloniki University, 9, p.149-204".
- Kanellis, A.-Marinos, G. (1969): "Die Höhlen von Petralona, 4th. Speleol. Congress 4-5, p.355-392. Ljubljana.
- Πετροχείλου, Α. (1972): "Τὸ σπήλαιο Κόκκινες Πέτρες" ΔΕΑ.Ε.Σ.Ε., Τ. XI, τ.7, σ.160-164, Ἀθῆναι.
- Dermitzakis, M.-Papadopoulou, N. (1977): "Cave "Kokkines Petres" Petralona Chalkidiki" ΔΕΑ.Ε.Σ.Ε., Τ. XIV, σ.3-4, Ἀθῆναι.

9. Ν ε υ ρ ο κ ο π ί ο υ - Μ α α ρ ᾶ

Πετρόχειλος, Ι. (1952): "Σπηλαιολογικές Έρευνες εις περιοχήν Κάτω Νευροκοπίου" ΔΕΛ.Ε.Σ.Ε., Τ.Ι, τ.5, σ. 286-293, 'Αθήναι.

10. Ἄ γ . Τ ρ ι ᾶ δ α ς Κ α ρ υ σ τ ί α ς

Ζερβουδάκης, Ι. (1959): "Σπήλαιον Ἄγ. Τριάδος, αρ. 115". ΔΕΛ.Ε.Σ.Ε., Τ. V, τ. 3, σ.76-87, 'Αθήναι.

Πετρόχειλος, Ι. (1959): "Ἐκθέσεις περί τῶν ὕδρολογικῶν Ἐρευνῶν τῆς περιοχῆς Δήμου Καρυστίων", 'Αθήναι.

11. Ἄ σ τ υ ρ α κ ί ο υ

Beau, J.P. - Roucheux, M. - Treol, V. - Quinqueton, J. (1977), "Astirakiou Spiliara" Minotaure 77, σ.15-21.

12. Ὁ ξ ω λ α τ σ ί δ ι

Πλατάκης, Ελ.- Τσιφετάκη, Ι. (1967): Σπήλαιον "Ὁξω λατσίδι Σιτάνου Σητείας" ΔΕΛ.Ε.Σ.Ε., Τ. IX, τ.4, σ.109-113, 'Αθήναι.

13. Π ε λ ε κ η τ ᾶ Ζ ᾶ κ ρ ο υ

Πλατάκης, Ελ. (1962): "Τὰ σπήλαια τοῦ Νομοῦ Λασιθίου", Ἐφημ. "Ἀνατολή" Ἄγ. Νικόλαος, 20-12-62.

Πλατάκης, Ελ. (1964): "Σπηλαιολογικαί ἔρευναι εἰς Σητεῖαν" "Κρητικὴ Πρωτοχρονιά", σ. 229-250, Ἡράκλειο.

Πλατάκης, Ελ. (1969): Ἐφημ. "Πατρίς", 11-12-69.

Ἰωάννου, Ι. (1970); "Σπήλαιον "Πελεκητὰ" Κάτω Ζάκρου Σητείας Κρήτης" ΔΕΛ.Ε.Σ.Ε., Τ. X, τ.6, σ.40-46, 'Αθήναι.

14. Κ α τ α φ ύ γ γ ι Δ υ ρ ο ὕ

Πετρόχειλος, Ι. (1953): "Σπήλαιον Καταφύγγι αρ.287" ΔΕΛ.Ε.Σ.Ε., Τ. II, τ.1, σ.13-14, 'Αθήναι.

Πετροχειλοῦ, Α. (1955): "Τὸ σπήλαιον Καταφύγγι Δυροῦ", ΔΕΛ.Ε.Σ.Ε., Τ. III, τ.3, σ. 71-72, 'Αθήναι.

Πετρόχειλος, Ι. (1958): "Τὸ σπήλαιον αρ.267 (Καταφύγγι Δυροῦ) ΔΕΛ.Ε.Σ.Ε. Τ. IV, τ.6, σ.77-82, 'Αθήναι.

15. Καταφύκι Κόθνου

- Fiedler (1841): "Reise Durch Griechenland. Leipzig".
Landarer, B. (1843): Beschreibung der Heilquellen Griechenlands. Nernberg.
Russger (1843): Reilen in Europa, IV Stuttgart.
Μηλιαράκη, Α. (1874): "Κυκλαδικά", Αθήναι.
Μοσχονησίου, Ν. (1909): "Ἡ νῆσος Κόθνος ὑπὸ γεωλογικὴν-ὄρυκτολογικὴν καὶ μεταλλειολογικὴν ἐποψιν", Αθήναι.
Πετροχείλου, Α. (1967): "Τὸ σπήλαιον Καταφύκι" ΔΕΑ.Ε.Σ.Ε., Τ.ΙΧ, τ.1-2, σ.22-31, Αθήναι.

16. Ἀλεπότρυπα Δυροῦ

- Πετρόχειλος, Ι. (1958): "Τὸ Σπήλαιον" αρ.923 (Ἀλεπότρυπα Δυροῦ) ΔΕΑ.Ε.Σ.Ε. Τ.ΙV, τ.6, σ.83-88, Αθήναι.
Πετρόχειλος, Ι. (1958): "Νέαι ἐρευναι εἰς Σπήλαιον Ἀλεπότρυπα αρ.923", ΔΕΑ.Ε.Σ.Ε., Τ.ΙV, τ.7, σ.107-113, Αθήναι.
Πετρόχειλος, Ι. (1958): "Νέαι ἐρευναι τῶν σπηλαίων τῆς περιοχῆς Δυροῦ" ΔΕΑ.Ε.Σ.Ε., Τ.ΙV, τ.8, σ.127-149, Αθήναι.
Πετροχείλου, Ι. καὶ Α. (1961): "Ἀποκάλυψις λειψάνων προϊστορικῶν ἀνθρώπων εἰς τὴν περιοχὴν Δυροῦ Λακωνίας" ΔΕΑ.Ε.Σ.Ε., Τ. VI, τ.4, σ.3-9 καὶ ἀνακοίνωσις στὸ 30ο Διεθνές Σηπλ. Συνέδριο, Βιέννη.
Πετροχείλου, Α. (1967): "Σπήλαια Δυροῦ, Μάνης, Ἀλεπότρυπα, Γλυφάδα" Τουριστικὸς ὁδηγός, σελίδες 96.

17. Γκιάλπιδων Εὐβοίας

- Ζερβουδάκη, Ι. (1964): "Τὸ σπήλαιον τῶν Γκιάλπιδων", ΔΕΑ.Ε.Σ.Ε., Τ. VI, τ.6, σ.168-178, Αθήναι.

18. Ἐφταμύλων Σερρών

- Ἰωάννου, Ι. (1967): "Τὸ σπήλαιον Ἐφταμύλων Σερρών", ΔΕΑ.Ε.Σ.Ε., Τ.ΙΧ, τ.1-2, σ.43-49, Αθήναι.

19. Δρακότρυπα Ἀναβρυσῆς

- Μερδενισιάνος, Κ. (1970): "Σπήλαιον Δρακότρυπα Ἀναβρυσῆς Ναυπακτίας", ΔΕΑ.Ε.Σ.Ε., Τ.Χ, τ.8, σ.116-118 καὶ 123. Αθήναι.
Ἰωάννου, Ι.-Μερδενισιάνος, Κ. (1976): "Σπήλαιον Δρακότρυπα Ἀναβρυσῆς Ναυπακτίας" ΔΕΑ.Ε.Σ.Ε., Τ.ΧΙΙΙ, τ.6-7-8, σ.237-250, Αθήναι.

20. Ἀ γ. Γ ε ω ρ γ ί ο υ Κ ι λ κ ί ς

Πετροχείλου, Α. (1973): "Τό σπήλαιον Ἀγίου Γεωργίου" ἢ "Μπουλαστέων" (Κιλκίς), Τ.ΧΙΙ, τ.2, σ.36-41, Ἀθήναι.

21. Δ ρ ά κ ο υ Κ α σ τ ο ρ ι ᾶ ς

Ζηρᾶς, Ι. (1954): "Ἀκρόπολις" ἔφημερίς Ἀθηνῶν 11-7-54.

Νικόπουλος, Θ. (1956): "Ἡ σπηλιά τοῦ Δράκου Καστοριᾶς" "Βουνό" Ἰανου-
άρ.- Φεβρουᾶρ. , Ἀθήναι.

Βασιλόπουλος, Σ. (1958): "Σπηλαιολογικὲς ἔρευνες στὴ Καστοριά" "Βουνό"
203, Ἀθήναι.

Ζερβουδάκης, Ι. (1964): "Σπήλαιον Καστοριᾶς" (ἢ Δράκου) ΔΕΛ.Ε.Σ.Ε., Τ. VII,
τ.5, σ.146-152, Ἀθήναι.

Παλληκαρόπουλος, Κ. (1969): "Σπήλαιον Δράκου Καστοριᾶς", ΔΕΛ.Ε.Σ.Ε., Τ. X,
τ.3-4, σ.58-65, Ἀθήναι.

Παρασκευαΐδη, Η.- Ζερβουδάκη, Ι. (1964): "Ἡ ἀρκούδα τῆς σπηλιᾶς Δρά-
κου Καστοριᾶς" ΔΕΛ.Ε.Σ.Ε., Τ. VII, τ.7, σ.198-200, Ἀθήναι.

22. Σ φ ε ν τ ό ν η

Πετροχείλου, Α. (1963): "Τό σπήλαιον ἢ "Τρύπα τοῦ Σφεντόνη" ΔΕΛ.Ε.Σ.Ε.,
Τ. VII, τ.3, σ.76-82, Ἀθήναι.

Πλατάκης, Ελ. (1973 καί 1975): "Σπήλαια καί ἄλλαι καρστικαί μορφαί τῆς
Κρήτης", Ἀθήναι.

23. Ἀ γ. Ἐ λ έ ν η Ζ υ γ ο ὕ Κ α β ά λ α ς

Πετροχείλου, Α. (1964): "Τό Σπήλαιον Ἀγ. Ἐλένη Ζυγοῦ Καβάλας", Τ. VII,
τ.8, σ.189-197, Ἀθήναι.

Παπαδήμου, Δ. (1975): "Τά ὕδραυλικά ἔργα παρά τοῖς Ἀρχαίοις". Τ. Β' "Σπή-
λαιον τῆς Ἀγίας Ἐλένης Κρουονερίου τοῦ οἰκισμού Ζυγοῦ Καβά-
λας". Τ. Β'; σ.61-65, Ἀθήναι.

24. Ἀ γ. Σ ο φ ί α ς Κ υ θ ή ρ ω ν

Πετρόχειλος, Ι. (1955): "Τό Σπήλαιον Ἀγίας Σοφίας Μυλοποτάμου Κυθήρων",
ΔΕΛ.Ε.Σ.Ε., Τ. III, τ.4, σ.87096, Ἀθήναι.

Πετροχείλου, Α. (1970): "Σπήλαιον Ἀγίας Σοφίας" Μυλοποτάμου Κυθήρων",
ΔΕΛ.Ε.Σ.Ε., Τ. X, τ.8, σ.102.110, Ἀθήναι.

25. Μελιδονίου

- Patriarca, G. (1927): "L'autro di Melidoni nell'isola di Creta (Estratto dall'Annuario della R.Scuola complementare "G.Gimma" Bari 5-7).
- Μαρίνος, Γ.- Κυριαζόπουλος, Β. (1939): "Τό σπήλαιον Μελιδονίου Κρήτης", Δελ.Φ.Επιστημών, σ.40-49, 'Αθήναι.
- Πετρόχειλος, Ι. (1953): "Έξερεύνησις άγνώστου βαράθρου του σπηλαιού Μελιδονίου" Δ.Ε.Σ.Ε., Τ.ΙΙ, τ.3, σ.117, 'Αθήναι.
- Μανουράς, Κ. (1959): "Τό σπήλαιον του Μελιδονίου" (Έφημ.Έλ.Βήμα, 'Αθ.30-10)
- Ξενάκης, Κ. (1961): "Σπήλαιο Μελιδονίου" (Περιηγητική 28, σ.34,35), 'Αθήναι.
- Πλατάκης, Σ. (1962): "Σπήλαια του Νομού Ρεθύμνης" (Έφημ.Κρητ.Έπιθ. Ρεθυμ. 22,11).
- Καλλέργης, Κ. (1962): "Περί τό δράμα του Μελιδονίου" Κρ.Έστία 119-399).
- Δαφέρμος, Ελ. (1961-1962): "Τό ιστορικό σπήλαιον Μελιδονίου-Μυλοποτάμου Ρεθύμνου" (Περιηγητική 38, σ.34-35).
- Σπανάκης, Στ. (1963): "Τό σπήλαιο του Μελιδονίου" (Περιηγητική 60, σ.33-35, 47), 'Αθήναι.
- Πετροχείλου, Α. (1965): "Τό σπήλαιον "Μελιδονίου" Κρήτης, αρ.41, ή "Γεροντόστιμος", ΔΕΛ.Ε.Σ.Ε., Τ. VII, τ.3, σ.61-71, 'Αθήναι.

26. Άγιογαλούσαινα

- Πετροχείλου, Α. (1971): "Σπήλαιον Άγιογαλούσαινας Χίου", ΔΕΛ.Ε.Σ.Ε., Τ.Χ' τ.1-2, σ.10-16, 'Αθήναι.

27. Περιστερί Μεγαλοχωρίου Μεθάνων

- Πετροχείλου, Α. (1974): "Σπήλαιον "Περιστερί" Μεγαλοχωρίου Μεθάνων, ΔΕΛ.Ε.Σ.Ε., Τ:ΧΙΙ, τ.5, σ. 142-151, 'Αθήναι.

28. Άγίας Παρασκευής

- Πλατάκης, Ελ. (1962): "Σπήλαιο Άγ. Παρασκευής", ΔΕΛ.Ε.Σ.Ε., Τ. VI, τ.7-8 σ.33. 'Αθήναι.
- Ίωάννου, Ι. (1970): "Σπήλαιον Άγ. Παρασκευής Πεδιάδος Κρήτης", ΔΕΛ.Ε.Σ.Ε Τ.Χ, τ.6, σ.55-61, 'Αθήναι.